

Hallituksen esitys HE 100/2023, vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta

Saamelaiskäräjälakiuudistukseen liittyy lukuisia ongelmia ja virheellisiä perusteita. Lain valmistelun lähtökohtana on osoittaa nykyinen oikeudentila vääräksi valikoiden se osa totuutta perusteiksi, joka sopii saamelaiskäräjien vallan lisäämisen tarpeeseen.

Lyhyesti: Ihmisoikeuskomitea ei missään yhteydessä ole vaatinut saamelaiskäräjälain 3 §:n, eikä siis myöskään siihen sisältyvät nk. lappalaisperusteen muuttamista. Ihmisoikeuskomitea päinvastoin lähtee siitä (CCPR 1.2.2019 kohta 9.11.), että lakia tulee soveltaa sen sanmuodon mukaan. Rotusyrjintäkomitea taas nimenomaisesti toteaa, että lain nykyinen 3 § on perusteltu ja linjassa ihmisoikeusvaatimusvaatimusten kanssa (CERD 2.6.2022 kohta 9.8). Kysymys on siitä, että YK:n komiteoiden moitteet eivät siis kohdistu lainsäätäjään vaan lain soveltajaan eli korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Keskinen ongelma on se, että lakia ei ole sovellettu sen sanamuodon mukaan.

Lakiesityksestä puuttuvat kansallinen oikeushistorialliseen totuuteen perustuva tutkimus – se, joka kertoo Suomen Lapinmaan oikeudentilasta. Tuorein Lapinkylien lappalaisten = metsä- ja inarinsaamelaisten oikeuksia koskeva historiallinen selvitys on sivuutettu lainvalmistelussa edes siltä osin kuin faktat on asiakirjoin osoitettavissa.

Lakimuutoksessa kysymys ei ole enää kielestä ja kulttuuriin kohdistuvista oikeuksista – ne on turvattu jo nykyäänkin. Saamelaiskäräjälaki luo rakenteellista rasismia. Perustuslain 6 § lähtee tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta kansalaisten kesken.

Lakimuutos määrittelee saamelaiskäräjille 9 §:ssä yhteiskunnallista asemaa koskevaa ja yliveraista puhe- ja määräysvaltaa muun muassa alueenkäytössä ja elinkeinotoiminnassa ylitse muiden kansalaisten oikeuksien Suomessa. Se tulee jakamaan saamelaiset kahteen eriarvoiseen ryhmään etenkin saamelaisten kotiseutualueella. Sinne muodostuu oikeuksiltaan ja vapauksiltaan kahdenlaisia kansalaisia ja kahdenlaisia saamelaisia, joista toisilla on äänioikeus ja toisilta se evätään.

JOHTOPÄÄTÖS: Saamelaiskäräjälaki mahdollistaa rakenteellista rasismia.

Saamelaiskäräjälain muutosesitys on epäonnistunut. Se ei ratkaise saamelaiskäräjä- ja saamelaisongelmaa. Saamelaiskäräjiin ja saamelaisuuteen liittyvät ongelmat eivät poistu saamelaiskäräjien itsehallinnolla tai poistamalla oikeuksia ja vapauksia sekä lain suojaa niiden oikeilta omistajilta, metsä- ja inarinsaamelaistiltoilta sekä muilta kansalaisilta. Saamelaiskäräjälain muutokseen sisältyy perustuslaillisia ja ihmisoikeudellisia ongelmia.

Perustuslaissa ei ole määritelty saamelaiskäräjille kielen ja kulttuurin ulkopuolelle menevää itsehallintoa. HE 100:2023 esitetään virheellisesti, että saamelaiskäräjien itsehallinto tai itsemääräämisoikeus olisi saamelaiskäräjien perustuslaillinen oikeus, joka olisi otettava huomioon kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa. (viittaus HE 100:2023 s 58)

Miksi saamelaiskäräjälakimuutos on toistuvasti epäonnistunut

Saamelaiskäräjillä harjoittama vallankäyttö ei perustu demokratiaan. Saamelaiskäräjien oman edun tavoittelu on johtanut toimintaan, joka ei kunnioita lainsäädäntöä eikä tunnusta tuomioistuinten päätöksiä. Kerta toisensa jälkeen saamelaiskäräjälain uudistaminen toistaa samoja virheitä. Keskeiset kielitä ja kulttuuria koskevat asiat on turvattu saamelaiskäräjien saamelaisille jo nykyisellään.

Lain muutos koskee nykyisellään vain osaa saamelaisista. Miksi metsä- ja inarinsaamelaisten osallisuus lainsäädännön työryhmissä ja valmistelussa puuttuu?

Saamelaiskäräjien valtaa pitävät harjoittavat syrjivää saamelaistalitiikkaa. Saamelaiskäräjät toimii vain kahden saamelaisen kansanosan, pohjoissaamea puhuvien ja kolttien edustajana. Sillä ei ole kompetenssia eikä halua edustaa kaikkia saamelaisia. Saamelaiskäräjät on menettänyt luottamuksensa.

Saamelaiskäräjälain muutosesitys loukkaa kansalaisten yhdenvertaisuutta tavalla, joka ei sovi oikeusvaltion toimintaan. Saamelaisten kotiseutualueen kuntien asukasluku on noin 18 500, joista noin 3 500 on saamelaiskäräjien hyväksymiä saamelaisia. Lakimuutoksella **siirretään** puhe- ja päätösvalta keskeisissä, kaikkia koskevissa asioissa, saamelaiskäräjille. Lakiesitys puuttuu näiden saamelaisten kotiseudulla asuvien 15 000 kansalaisen perustuslaillisiin, ihmisoikeuksiin ja omistukseen, erityisperusteisiin oikeuksiin ja osallistumisen oikeuksiin omassa asiassa. Kyse on siitä, että heiltä viedään oikeus yhdenvertaisuuteen lain edessä ja yhteiskunnassa.

Timosen toimikunta, jossa on ollut saamelaiskäräjien vahva edustus, on estänyt kahden muun saamelaisen kansanosan, metsä- ja inarinsaamelaisten, osallistumisen lain valmistelutyöhön.

JOHTOPÄÄTÖS

Saamelaiskäräjälain muutoksessa kyse ei ole enää kielestä ja kulttuurista. Kyse on vallasta, dynaamisesta itsehallinnosta, itsemääräämisoikeudesta ja saamelaiskäräjien valta-aseman kasvattamisesta muiden kansalaisten kustannuksella. Saamelaiskäräjien rooli on sen omien jäsenten edunvalvonta. Lakimuutos muuttaa yhteiskunnan päätöksenteon perusteita, toimivuutta ja oikeudenmukaisuutta.

Saamelaismääritelmän poisto hämärtää alkuperäiskansan määrittystä.

Keitä asia koskee

Suomeen on muodostunut oikeuksiltaan kaksi erilaista saamelaisryhmittymää statukselliset ja statuksettomat saamelaiset. Statuksettomat saamelaiset ovat metsäsaamelaisia ja inarinsaamelaisia. Satuskelliset saamelaiset ovat saamelaiskäräjien hyväksymiä saamelaisia, pohjoissaamelaisia (pohjoissaamea puhuvat) ja kolttia.

Statuksettomia saamelaisia ovat metsäsaamelaiset, jotka muodostavat Suomen alkuperäisten saamelaisten yhteistyöjärjestö ry:n ja inarinsaamelaiset (jatkossa käytetään nimitystä Lapinkylien parlamentti) ja inarinsaamelaiset. Nyt voimassa oleva saamelaiskäräjälain (974/1995) 3 § kohta 2 tarkoittaa ja perustelee lapinkylien lappalaisten jälkeläisten aseman saamelaisina.

Omistukseen ja alueenkäyttöön liittyy perustusvaliokunnan kanta (PeVM 17/1994 vp), jossa perustuslaki valiokunta toteaa ” saamelaiskäräjiä koskevaan lakiehdotuksen 3 §:ssä määritellään saamelaisen käsite.”

PeVM poisti v 1875 aikaperusteen saamelaiskäräjälain esityksessä olleen ehdotuksen. Laki ei oikeuta tavanomaisten tulkintasääntöjen perusteella, että edes asetuksella voitaisiin säätää viranomaisrekisterille aikaperustetta, vuodeksi 1875. Perustuslakivaliokunnan kanta oli, että saamelaismääritelmään sisältyi elinkeino-oikeuksia ja yhdenvertaisuuden perusteella vuosiluvulla ei voi erottaa ihmisiä perimysjärjestyksestä.

Euroopan unionin ihmisoikeuksien 14 Art mukaan ” Tässä yleissopimuksessa tunnustetuista oikeuksista ja vapauksista nauttiminen taataan ilman minkäänlaista sukupuoleen, rotuun, ihonväriin, kieleen, uskuntoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun asemaan perustuvaa syrjintää.”

Ajantasaisen ja voimassa oleva saamelaiskäräjälain 3 §:n¹ vahvistamana metsä- ja inarinsaamelaiset ovat saamelaisia. Metsä ja inarinsaamelaiset ovat ilmaisseet selväsanaisesti olevansa saamelaisia. Metsä ja inarinsaamelaiset ovat 3 § kohta 2

¹ **Saamelainen;** Saamelaisella tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen:

1) että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään; tai

2) **että hän on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa; taikka**

3) että ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi voitu merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

saamelaismääritelmän mukaisia henkilöitä, joka on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa (voi toteutua myös kohtien 1 tai 3 mukaan).

Perustuslain 17 §:n 3 mom. mukaan saamelaisina metsä- ja inarinsaamelaiset ovat alkuperäiskansaa. Metsä- ja inarinsaamelaiset saamelaisena kansanryhmänä täyttävät ILO-sopimus 169 mukaiset kriteerit. YK:n alkuperäiskansan julistus koskee Kemin Lapin lapinkylien jälkeläisiä, saamelaiskäräjälain 3 § kohdassa 2 (ns. lappalaispykälässä) määriteltyjä saamelaisia. KP-sopimus koskee metsä- ja inarinsaamelaisia. CERD:n kaikkinaisen syrjinnän kieltö koskee metsä- ja inarinsaamelaisia.

Kyse on oikeudesta elää kulttuurinsa mukaisesti saamelaisessa yhteiskunnassa ja osallistua täysipainoisesti sen toimintaan sekä olla päättämässä omassa asiassa KP-sopimuksen 25, 26 ja 27 ART mukaan.

JOHTOPÄÄTÖS: Saamelaiskäräjälain muutosesitys toteuttaa rakenteellista rasismia.

Saamelaiskäräjälain muutos ei saa kansalaisten hyväksyntää, ennen kuin saamelaiskäräjälaki koskee kaikkia saamelaisia yhdenvertaisina saamelaisina ja ratkaisee asioita kaikkien kansalaisten yhdenvertaisuuden pohjalta.

Saamelaiskäräjät ei toimi saamelaiskäräjälain 6 §:n mukaan. Se toimii kolonialistisesti kieltäen metsä ja inarinsaamelaisten olemassaolon.

HE 100:2023 uudeksi saamelaiskäräjälaiksi on toteuttamassa puhdistusta, jolla edellä mainitut metsä- ja inarinsaamelaisten oikeudet ja vapaudet ovat vaarassa; Uhrataanko Suomen alkuperäisimmät ja vanhimmat alkuperäiskansaan kuuluvat metsä- ja inarinsaamelaiset saamelaiskäräjien vallan tavoittelussa?

Oikeus määritellä ihmisyyttä

Voimassa olevan saamelaiskäräjälain 3 §:n kohta 2 ei saa poistaa

Saamelaiskäräjälain muutosehdotuksen 1 § on EU ihmisoikeussopimuksen vastainen.

EU Ihmisoikeussopimuksen mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityiselämäänsä kohdistuvaa kunnioitusta (8 ART 1). Viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen lukuun ottamatta niitä syitä, jotka luetellaan kyseisen artiklan toisessa kohdassa.

Perustuslain mukaan henkilöön kohdistuvista rajoituksista, oikeuksista ja velvollisuuksista on säädettävä lain tasolla.

Kaikkien viranomaisten ja julkista valtaa käyttävien, on noudatettava Suomen lakia, ihmis- ja perusoikeuksia, EU ihmisoikeuksia sekä muita ihmisen perusoikeuksia turvaavia säädöksiä.

Ihmisen oikeuksista ja velvollisuuksista on säädettävä lain tasolla. Julkista valtaa käyttävä saa oikeutuksen tarkkarajaisesta lainsäädännöstä. Saamelaiskäräjälain muutos ei täytä kriteerejä.

Mikäli saamelaiskäräjät olisi yhdistys, se voisi valita jäsenensä sääntöjensä puitteissa. Tässä tapauksessa kyse on erittäin arkaluonteisesta ihmisyyteen kohdistuvasta luokittelusta, jota voidaan verrata rodulliseen luokitteluun. Se on EU Ihmisoikeussopimuksen ART 14, syrjinnän kiellon vastaista.²

Jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi oikeudenmukaisesti tuomioistuimessa. Saamelaismääritelmän poistaminen johtaa kestäättömään ihmisoikeuksien loukkaamiseen. Julkista valtaa käyttävällä saamelaiskäräjällä ei ole laista johdettua oikeutta määrittää ihmisen rotua tai identiteettiä. Sillä ei ole lain antamaa perustetta toimia ihmisyyteen, minuuteen kohdistuvien oikeuksien ja vapauksien tuomarina tai edes alimpana oikeusasteena.

Rotusyrjintäsopimuksen täytäntöönpanoa valvova CERD-komitea on vuodesta 2003 lähtien johdonmukaisesti katsonut Suomen saamelaismääritelmän osalta, että tämä asia tulee ratkaista henkilön oman, subjektiivisen identiteetin – itseidentifikaation - mukaisesti.

Saamelaiskäräjälain muutosehdotuksen 1 § on vastoin EU ihmisoikeussopimusta. Se on YK:n ihmisoikeuksien vastaista. Se on CERD:in kaikkinaisen syrjinnän kieltojen vastaista. Se antaa saamelaiskäräjille oikeuden luokitella ihmisiä. Se antaa saamelaiskäräjille oikeuden

² EU Ihmisoikeussopimus ART 14, Syrjinnän kieltö ”Tässä yleissopimuksessa tunnustetuista oikeuksista ja vapauksista nauttiminen taataan ilman minkäänlaista sukupuoleen, rotuun, ihonväriin, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun asemaan perustuvaa syrjintää.”

itse määrätä, kuka on saamelainen³. Se on rodun määrittämistä, ja siihen liittyy oikeuksien ja vapauksien mitätöinti.

Esimerkkejä saamelaiskäräjien ihmisen luokittelusta:

Saamelaiskäräjät käyttää omaa lain tulkintaa tunnistaessaan saamelaisen. Saman isän ja äidin lapsista jotkut voidaan hyväksyä ja jotkut heistä voidaan hylätä. Saamelaiskäräjien jäsenten hyväksyminen on ryhmän mielipide. Se näyttää perustuvan ihmisen ominaisuuden arviointiin tai syntyperän arviointiin, kun kyse on saamelaiskäräjälain 3 § kohdan 2 mukaisista saamelaisista.

Saamelaiskäräjien itsensä valitsema elin, vaalilautakunta varmistaa vaaliluettelon uudelleen muodostamisen kautta jokainen vaalivuosi kenellä on oikeus asettua ehdolle ja äänestää vaaleissa. Viimeisien vaalien (2023) vaaliluettelosta poistettiin 86 henkilöä, jotka KHO:n oikeusvoimaisella ja lopulliseksi tarkoitetulla päätöksellä oli määrätty merkittäväksi vaaliluetteloon (kyse ei ollut siitä, etteikö näyttö saamelaisuudesta olisi ollut lain mukainen ja validi). Vuoden 2019 vaalien vaaliluettelosta poistettiin noin 100 henkilöä vaaliluettelosta. Samankaltaista menettelyä on ollut jo näitä edeltävissäkin vaaleissa.

Yllä mainitun kaltaisella menettelyllä saamelaiskäräjät vaikuttaa vaalien lopputulokseen. Näin se varmistaa etukäteen tiettyjen sukujen vallan säilymisen.

Perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta arveluttavaksi tämän tekee, että lain mukaan saamelaisiksi identifioituneet ja saamelaismääritelmän täyttävät saamelaiset menettävät oikeutensa täysipainoisesti harjoittaa kieltään ja kulttuuria saamelaisena. Se on puuttumista ihmisyyteen, olemassaoloon. Kun syrjintä kohdistuu saamelaismääritelmän 3 §:n kohtaan 2 (lappalaispykälä) mukaan määrittävään ihmisryhmään, menettely kohdistuu saamelaiseen kansanosaan. Se tarkoittaa, että oikeudet ja vapaudet olla se, joksi on syntynyt ja kasvanut viedään heiltä ja heidän jälkeläisiltään. Kansanosaan kohdistuessaan se on kulttuurinen kansanmurha.

³ HE 100:2023 s 76; Ehdotetulla ensimmäisen lauseen lisäyksellä tuodaan esille, että saamelaiden itsehallinto toteuttaa saamelaiden itsemääräämisoikeutta. Toisen lauseen lisäyksellä tuodaan esille, että saamelaiskäräjien jäsenten valitseminen on osa itsemääräämisoikeuden toteuttamista.

JOHTOPÄÄTÖS 1: Metsä- ja inarinsaamelaiset eivät ole yhdenvertaisia lain edessä ja yhteiskunnassa. Se korostuu hallituksen esityksestä laiksi saamelaiskäräjistä (HE100/2023).

Saamelaiskäräjiin ja saamelaisuuteen liittyvät ongelmat eivät poistu poistamalla lain suoja Suomen alkuperäisiltä saamelaisilta. On vuosisadan ihmisoikeusloukkaus poistaa Suomen vanhimpien alkuperäiskansaan kuuluvien saamelaisten, metsä- ja inarinsaamelaisten oikeudet ja vapaudet.

Jos laista poistetaan saamelaismäärityksen 3 §:n kohta 2, ns. lappalaispykälä, lakimuutos vahvistaa ihmisoikeuksien rikkomisen lainsäädännöllä. Sen poistaminen tarkoittaa omistukseen kuuluvan alueenkäytön oikeuksien ottamista sen oikealta omistajalta, alkuperäiskansan kuuluvilta metsä- ja inarinsaamelaisilta.

JOHTOPÄÄTÖS 2: Saamelaismäärityksen poistuttua, KUKA on se, joka on saamelainen ja kenellä on todellista vaikutusvaltaa alueenkäytössä, ilmastonmuutoksessa, luonnon monimuotoisuudessa pohjoisen elinkeinoissa ja luonnonvaroissa, opetus-, sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä varmuuden vuoksi asioissa, jotka koskevat tai saattavat koskea saamelaisia?

On syytä kysyä, kenelle valtio on antamassa itsehallintoa? Kuka takaa, mitä itse itseään määrittävä organisaatio on seuraavien vaalien jälkeen?

Saamelaiskäräjien rahoitus

Hallituksen esityksessä tuodaan selkeästi esille, että valtio velvoitetaan rahoittamaan saamelaiskäräjien toiminta, joka pitää sisällään saamelaiskäräjien itsehallinnon / itsemääräämisoikeuden sekä sen dynaaminen kehittäminen. Valtio sidotaan tulevan hallintohimmelin ja saamelaisten elinkeinojen rahoitukseen.

Hallituksen esitys saamelaiskäräjälaiksi on suuripiirteinen periaatetason asteella oleva suunnitelma itsehallinnon ja viranomaisorganisaation luomiseksi yhteiskunnan organisaation kylkeen valvomaan ja edistämään saamelaisista valitsemansa joukon etuja. Saamelaiskäräjälaissahan kieli- ja kulttuuri jäävät toissijaiseksi.

Dynaamisuuden mukanaolo kustannusten syntymiseen ja määrään tulee olemaan jatkuva prosessi ja merkittävä menoerä. Valtio rahoittaa uutta hallintomallia Suomeen. Se

laajentaa ja monimutkaistaa päätöksentekoa ja kasvattaa merkittävästi byrokratiaa. Tämä ei synny ilman merkittäviä taloudellista panostusta.

Lakiesityksen mukaan valtio tulee sitoutumaan riittävään rahoitukseen saamelaiskäräjien dynaamisen itsehallinnon rahoittamiseen. Lain muutosesityksestä puuttuu yksityiskohtainen sääntely viranomaisluonteisista tehtävistä. Niistä ei ole mahdollista tehdä luotettavaa ja totuudenmukaista arviota kustannuksista. Esityksestä puuttuvat sakäl 5 § mukaiset muutokset; ainoastaan kokouksen kulukorvausten kasvu ja uusien virkojen tarve on nostettu esille.

Lain muutosesitykseen sisältyvät muutokset eivät ole tarkkarajaisia juurikin dynaamisuuden luonteesta johtuen. Se tuo saamelaiskäräjien toimintaan uusia tehtäviä ja tekijöitä. Päätöksen Uusien tehtävien ottamisen taloudelliset vaikutukset saamelaiskäräjien tehtäviin ovat arvelujen tasolla, jos sitäkään. Näyttää siltä, että lakiesityksessä vähätellään muutoksesta aiheutuvien kulujen syntymistä, mutta korostetaan valtion vastuuta ja sitoutumista

Saamelaiskäräjien saama rahoitus on noussut vuosittain. Suora rahoitus on noin 10 milj. euroa viime vuonna. Sen lisäksi saamelaiskäräjät saa epäsuoraa tukea ja tukea kielilain perusteella.

Nostetaan esille mittakaavan muutos esimerkin kautta: Saamelaiskäräjien kuulemiset on lueteltu ”kymmenissä tapauksissa”. Saamelaiskäräjälain muutos tulee jatkossa koskemaan kaikkia viranomaisia ja heidän tekemiään päätöksiä. Kustannuksia syntyy niin saamelaiskäräjille kuin kuntien, alueen ja valtion viranomaisille. Kansainvälinen edustus vaatii pysyviä edustustoja, toimistoja ja henkilökuntaa jne.

Edellä on tehty nostoja itsehallinnosta, sen laajuudesta ja mittakaavasta. Saamelaiskäräjälain HE 100:2023 taloudelliset arviot eivät vakuuta. Ne ovat summittaisia heittoja ja arveluja. Lain muutosesityksessä ei esitetä laskelmia muutoksen aiheuttamista kuluista, ainoastaan heitellään summittaisia lukuja ja varaumia muutoksen aiheuttamista todellisista kustannuksista.

.

Lain muutosesitys tuo isoja muutoksia, uusia tehtäviä ja osaamisen tarvetta saamelaiskäräjien kuin myös viranomaisten toimintaan. Asian taloudellinen tarkastelu on summittaista viittaamista rahoitustarpeeseen, valtion riittävän rahoituksen vastuutta korostaen.

Lakimuutoksen vaikutusta viranomaisiin ei ole selvitystä.

Saamelaiskäräjien oikeus jakaa saamaansa tukea

HE:ssä 100/2023 laiksi saamelaiskäräjistä esitetään saamelaiskäräjille oikeutta hallinnoida saamelaiskulttuuria ja myöntää rahoitusta (viittaus He 100/2023 s 80), (tässä yhteydessä tarkoitetaan perinteisiä ja uusia saamelaisten harjoittamia elinkeinoja ja yritystoimintaa, muun muassa poronhoitoa, metsästystä, kalastusta saamelaiskäsitöitä tai saamelaismatkailua). Saamelaiskäräjät on puheenjohtaja Juuson sanoin nostanut esille saamelaiskäräjien suoran tuen saamelaismatkailulle.

Saamelaiskäräjillä ei ole ns omarahoitusta, (omaa rahaa). On kyseenalaista rahoittaa valtiolta saadulla rahoituksella saamelaiskäräjien edunvalvontaan esim. yliopistojen, kuntien, aluehallinnon ym. viranomaisten toimintaa tai rajattuun ryhmään, saamelaiskäräjien kuuluvan elinkeinotoimintaa syystä, että se voidaan katsoa lahjonnaksi tai EU-lainsäädännön vastaiseksi vapaan kaupan vastaiseksi toiminnaksi. Joka tapauksessa se vääristää ja eriarvostaa alueella toimivien elinkeinon liittyvien oikeuksia.

Saamelaiskäräjälain muutosesityksestä puuttuu saamelaisten olosuhdeselvitys muutosten tarpeellisuudesta. Siitä puuttuu lain vaikutusten arviointi muulle yhteiskunnalle ja viranomaistoiminnalle. HE:stä 100/2023 puuttuu kaavailtujen viranomaistehtävien tarkkarajainen kuvaus, laatu ja laajuus. Niiden perusteella ei voida arvioida taloudellisia vaikutuksia rahoitukselle.

JOHTOPÄÄTÖKSET: Kulujen kasvu vaikuttaa hallitsemattomalta.

Saamelaiskäräjälain muutosesityksen taloudelliset vaikutukset ovat vajavaisia ja yleismalkaisia. Niistä puuttuu taloudellisten vaikutusten arviointi koskien kaikkia viranomaisten kasvavaa työmäärää ja koulutusta.

Saamelaiskäräjälain muutosesitys luo lainsäädännöllä massiivista muutosta valtion varoilla. Valtio rahoittaa 100 % saamelaiskäräjien toiminnan. Laista puuttuu rahoituksen valvonta ja rahoituksen laadullinen ja määrällinen arviointi. Lisäksi rahoittajan tulee asettaa saamelaiskäräjille tulostavoitteet ja niiden toteutumisen seuranta kuin myös väärinkäytösten sanktiot.

Varovaisesti arvioiden hallinnon kustannukset tulevat moninkertaistuman siitä, mitä ne saamelaiskäräjille tällä hetkellä ovat. Siirtymäajan kustannukset osaamisen puute, epäselvä lakimuutos ja tulkinnat tulevat kasvattamaan oikeushallinnon kustannuksia.

Sen hoitaminen valtion varoin tulee lamaannuttamaan viranomaisten päätöksenteon tärkeissä asioissa

Lakiesityksen kohtien 9, 9a ja 9b kohtien avausta

Lakimuutokset 9, 9a ja 9b sääntelyn aiheuttaa vaikutuksia talouteen. Saamelaiskäräjillä ei ole omaa pääomaa, jolla se toteuttaa em. pykälien toimintaa.

Saamelaiskäräjien rahoituksen selkeyttämiseksi on tarvetta. Rahoituksen vaikuttavuuden arviointia tulee kehittää ja suorittaa säännöllisesti valtion (rahoittajan) toimesta. Rahoituksen monikerroksisuus lisää ongelmia päätöksenteossa ja valvonnassa. Rahoituksen seuranta vaikeutuu ja tukien maksun läpinäkyvyys vaarantuu. Mahdollisuudet tuen väärinkäyttöön ja korruptoitumiseen lisääntyvät. Epäsuoran rahoituksen ja seurannan puutteiden vuoksi tuen kohteen saama tuen seuranta ja vaikuttavuuden arviointi on tarpeen.

JOHTOPÄÄTÖKSET: Valtio sitoutuu etukäteen riittäviin resursseihin saamelaiskäräjälaista johdetuista tehtävistä. joita saamelaiskäräjät toteuttavat työjärjestyksensä kautta.

Saamelaiskäräjälain muutosesityksen mukaisessa toiminnassa valtion tuki kohtien 1–9 kohteille muuttuu epäsuoraksi valtion tueksi. Valtion rahoituksen kautta rahoitetaan saamelaiskäräjien hallintoa ja vallankäyttöä. Tukimalli ei ole taloudellista ja tehokasta varojen käyttöä. Epäsuoran tuen malli on omiaan hämärtämään tukien kokonaiskuvaa eri sektoreiden ja toimialojen kokonaistuen määrästä.

EU:n säädökset valtion varoista maksettujen tuesta on huomioitava. Pienellä alueella erityisperustein maksettu tuki vääristää liiketoimintaa.

Yhteistoimintaneuvottelu

Mitä tulee tarkoittamaan laajennettu neuvotteluelvoite?

Saamelaiskäräjät vaatii viranomaisia neuvottelemaan kaikista viranomaisen päätöksistä saamelaiskäräjien kanssa. Lainsäädäntö asettaa KAIKILLE viranomaiselle neuvotteluelvollisuuden ja viranomaisille huolenpitovelvoitteen.

Suomeen on rakentumassa uusi hallintohimmeli

Lakimuutoksen jälkeen saamelaiskäräjät on mukana kaikissa neuvottupöydissä, jossa haetaan saamelaiskäräjämyönteistä ratkaisua **kaikissa asioissa, jotka koskee tai saattaa koskea saamelaiskäräjiä**. Kaikkien viranomaisten ja julkisia hallintotehtäviä hoitavan on neuvoteltava – se koskee ministeriön ja keskushallinnon viranomaisia, valtion alue- ja paikallishallintoviranomaisia, kunnan viranomaisia, julkisia hallintotehtäviä hoitavia. Timosen mietinnössä esimerkkeinä mainitaan yliopistot ja ammattikorkeakoulut ja Business Finland Oy, Fingrid ja Gasgrid.

Rahoitukseen liittyvissä neuvotteluissa edunvalvontaa tekevällä organisaatiolla on suuri kiusaus olla suuntaamassa etuja omille jäsenille tai estämässä rahoitusta saamelaisilta, joilla ei olisi edes äänioikeutta. Saamelaiskäräjien toiminta ei ole vakuuttanut.

JOHTOPÄÄTÖS: Viranomaisen laajennettu neuvottelumenettely koskee kaikkia viranomaisia. Tämän mukaan säädös koskee myös tuomioistuinten, syyttäjän, poliisin, puolustusvoimien viranomaisia, jos asialla on liittymä saamelaiskäräjien saamelaisiin tai saamelaiskäräjien asemaan. Kysyä voikin, mikä ei kuulu saamelaiskäräjien itsehallintoon?

Kohta 1. Alueidenkäyttö

Lapinkylien parlamentti alkuperäiskansaansa kuuluvien metsä- ja inarinsaamelaisten saamelaisten edustajana ei hyväksy oikeuksien ja vapauksien, omistusoikeuksien eikä erityisperusteisten oikeuksien tuhoamista.

Lapinkylien parlamentti ei hyväksy minkäänlaista rasismia, vaan vaatii yhdenvertaisuutta lain edessä ja yhteiskunnassa.

Saamelaiskäräjälakiesityksestä puuttuu Lapinmaan maanomistuksen oikeuspohja. Saamelaiskäräjät perustaa alueidenkäytön vaatimuksensa YK:n komiteoiden **suositukseen** selvittää maakysymystä. Suositus taas perustuu yleisesti alkuperäiskansojen keskuudessa vallitseviin maankäyttöä koskeviin selvityksiin.

Tilanne Suomessa ei ole vertailukelpoinen yleistilanteeseen nähden. Suomessa tunnetaan maanomistusolot. ”Tuorein lappalaisten oikeuksia koskeva historiallinen selvitys ei ole vaikuttanut lainvalmisteluun edes siltä osin kuin faktat on asiakirjoin osoitettavissa”. Suomen tekemät tutkimukset ja selvitykset, jotka koskevat Lapinkylien lappalaisten oikeus maa- ja vesialueisiin on kiistatta todistettu tutkimuksissa.

Saamelaiskäräjät ei ole oikeussubjekti, jolla olisi oikeushistoriallista perustetta alueisiin ja alueen käyttöön.

Omistusoikeus ja siihen liittyvät erityisperusteiset oikeudet periytyvät lapinkylien lappalaisten jälkeläisille eli **oikeussubjekti on** saamelaiskäräjälain saamelaismääritelmän 3 §:n kohta 2 mukaiset maa- ja veronkantoluetteloihin ja henkikirjoihin lappalaiseksi merkittyjen jälkeläiset, metsä- ja inarinsaamelaiset.

Metsä- ja inarinsaamelaisia koskevia kiinteistöoikeudellisia oikeuksia on merkitty myös tilojen perustamisasiakirjoihin tiloihin kuuluvina aineellisina omaisuuksina (nämä oikeudet ovat juurikin tiloihin kuuluvia erityisperusteisia oikeuksia). Samoin lapinkylien lappalaisten oikeudet on todennettavissa maa- ja veronkantoluetteloista. Nämä oikeudet ovat olemassa olevia ja tunnustettuja oikeuksia. (Viittaukset selvitysmies Wirilanderin selvitys, Saamelaiskomitean mietintö v 1973, Juha Joonan ja Matti Enbusken Lapinmaan maaomikeudet -sarja).

Tutkimukset osoittavat, että lappalaisten oikeudet ovat yksityisen omaisuuden suojan piirissä. Lapinkylien lappalaisten jälkeläiset ovat alkuperäiskansaansa kuuluvia metsä- ja inarinsaamelaisia. Tämän Suomen alkuperäisimmän alkuperäiskansaansa kuuluvien saamelaisten kulttuurin suojaksi luotuja ja turvattuja sekä omaisuuden suojassa olevia oikeuksia ei voida peruuttaa saamelaiskäräjälain muutoksella.

Ilman lappalaisten ja muiden oikeuksien selvittämistä ei voida asianmukaisesti laatia mitään maan ja vesien hallintaa koskevaa lakiesitystä. ILO- sopimuksen ratifiointi kaatui juuri tähän maakysymykseen.

JOHTOPÄÄTÖS: Lapinkylien parlamentti ei hyväksy minkäänlaista rasismia, vaan vaatii yhdenvertaisuutta lain edessä ja yhteiskunnassa.

Saamelaiskäräjät ei ole oikeussubjekti, jolla olisi oikeushistoriallista perustetta alueisiin ja alueen käyttöön. Oikeudet eivät synny sillä, että pohjoissaamelaiset ja koltat ovat asuttaneet aluetta historiallisesti lyhyen ajan. Toki heillä on yhdenvertaiset oikeudet käyttää alueenkäytön puheoikeutta kuin alueella asuvilla kaikilla kuntalaisilla.

Tähän mennessä mikään yksittäinen tutkimus Suomessa ei osoita, että maat olisivat kuuluneet Ruotsista ja Norjasta Suomeen muuttaneille saamelaiskäräjien vaaliluetteloon merkityille, pohjoissaamea puhuville saamelaisille ja koltille. He eivät ole koskaan olleet maa- ja vesioikeuksien oikeussubjekteja, maa- ja vesioikeuksien haltijoita.

Kohta 2. valtionmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, suojelutoimien toteuttaminen, vuokraus ja luovutus;

Saamelaiskäräjät ei ole oikeussubjekti, jolla olisi oikeushistoriallista perustetta alueisiin ja alueen käyttöön (viittaus kohtaan 1).

Alueen omistajan oikeuksia ja erityisperusteisia oikeuksia käyttää omistaja ja haltija. Puhevalta ja edustus asiassa kuuluu oikeussubjektille, metsä- ja inarinsaamelaisille. Puhe- ja edustusvalta kuuluu valtionmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, suojelutoimien toteuttamista, vuokrausta ja luovutusta koskevien neuvottelujen osapuoli on Lapinkylien parlamentti metsäsaamelaisten edustajana ja inarinsaamelaiset.

Alueenkäytön puhevalta ja edustaminen kuuluvat omistajalle, vanhojen lapinkylien lappalaisten jälkeläisille metsä- ja inarinsaamelaisille. Näin ollen asia tulee oikaista vastaamaan vallitsevaa oikeustilaa.

Alueenkäytön oikeudet eivät kuulu saamelaiskäräjille, sillä oikeudet eivät tule sillä perusteella, että henkilö on merkitty saamelaiskäräjien vaaliluetteloon. Saamelaiskäräjät ei ole koskaan ollut lapinkylä. Saamelaiskäräjät ei ole lapinkylien alueella kiinteistöjen omistukseen ja hallintoon eikä alueenkäyttöön kuuluvia oikeussubjekti lapinkylien alueella.

Kohta 3. Kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kullanhuuhtontaa;

Kohta 3 Kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kullanhuuhtontaan pätevät samat periaatteet kuin kohdissa 1 ja 2.

Kohta 4. Saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluvan elinkeinon lainsäädännöllinen tai hallinnollinen muutos;

Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Lapinkylien alueella on harjoitettu metsä- ja inarinsaamelaisia elinkeinoja kautta aikojen. Ne ovat paljolti samanlaisia kuin saamelaiskäräjien saamelaisiksi mieltämät elinkeinot.

Saamelaiselinkeinoiksi nimitettyjen elinkeinojen kuten poronhoito, metsästys, kalastus ja saamelaiskäsitöiden tekeminen sekä luontaistalouden harjoittaminen ei ole saamelaiskäräjien saamelaisten yksinoikeus. Saamelaisten kotiseutualueella ja sen ulkopuolella poroelinkeinoa ovat harjoittaneet vuosisatoja muutkin kuin saamelaiskäräjien jäsenet. Nykypäivänä eri saamelaisryhmien edellä mainittujen elinkeinojen harjoittaminen ei juurikaan eroa toisistaan.

Sivulla 3 esittämämme peruslakivaliokunnan kannanotto PeVM 17/1994 vp liittyy myös elinkeinojen oikeuksiin.

Perinteiset saamelaiset elinkeinot ovat myös metsä- ja inarinsaamelaisia elinkeinoja. Suojatakseen alkuperäiskansaansa kuuluvien lapinkylien jälkeläisten oikeuksia, perustuslakivaliokunta poisti saamelaismääritelmän 3 §:n kohtaan 2 polveutumiseen liittyvän aikarajoitteen kuten aiemmin tästä asiakirjasta käy ilmi.

Poronhoito-oikeus on jo vanhastaan olemassa oleva oikeus, joka on otettu laintasoiselle sääntelylle. Samoin metsästykseseen, kalastukseen ja luontaistalouteen kuuluvat oikeudet ovat lapinkylien jälkeläisten oikeuksia.

Poronhoito

Vaikuttaminen poroelinkeinon hallinnon ja lainsäädännön kehittämisestä tulee kuulua kaikille elinkeinossa toimiville yhdenvertaisesti.

Poronhoidon oikeudet ja vapaudet on turvattava yhdenvertaisesti kaikille poronhoitoa harjoittaville. Poronhoitoa harjoitetaan paliskuntajärjestelmän kautta. Paliskunnat kuuluvat Paliskuntain Yhdistykseen. Sen puhevalta kaikkien paliskuntien osalta tulee säilyttää.

Saamelaisten puhevalta on turvattu poronhoitolain kautta. Saamelaiskäräjillä on jo edustus Paliskuntain Yhdistyksen hallituksessa. Saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien osakkaista pieni osa on saamelaiskäräjien jäseniä.

Poronhoito-oikeus on jo rajattu elinkeino-oikeus. Sen hallintoa ei tule pirstoa. Saamelaiskäräjille ei ole sellaisia puoltavia seikkoja esittää, joka puoltaisi saamelaiskäräjien erityisasemaa poronhoidossa. Edelleen pätee, että saamelaiskäräjillä ei ole yleisoikeutta alueenkäyttöön.

Lapinkylien alueella tilojen muodostamisen yhteydessä perustamisasiakirjoihin on merkitty tilakohtaisia aineellisia oikeuksia. Niihin kuuluvat erityisperusteiset oikeudet koskevat saamelaismääritelmässä 3 § kohta 2 (ns. lappalaispykälä) määriteltyjä lapinkylien jälkeläisiä. Näitä erityisperusteisia oikeuksia on sittemmin laajennettu koskemaan muun muassa metsästys- ja kalastusoikeuksien osalta kaikkia kuntalaisia.

JOHTOPÄÄTÖS: Elinkeinojen oikeudet on turvattava kaikille niitä harjoittaville perustuslain ja EU-oikeuksien mukaisesti. Saamelaiskäräjälaissa ei tule antaa poikkeavaa ja määräävää puhe- ja päätösvaltaa saamelaiskäräjille.

Saamelaiskäräjillä ei ole senkaltaisia perusteita, jotka puoltaisivat erivapauksia.

Poronhoito: Poronhoidon oikeudet ja vapaudet on turvattava yhdenvertaisesti kaikille poronhoitoa harjoittaville koko poronhoitoalueella.

Kohta 5 Luonnon monimuotoisuutta ja ilmastonmuutosta käsittelevät toimet;

Alueenkäytön osalta jo aiemmin lausuttu koskee myös tätä kohtaa 5.

Voimassa oleva menettely on riittävä asiaan vaikuttamisen kanava. Asianosaisuus käy ilmi jo olemassa olevista erityislainsäädännöistä.

Luonnon monimuotoisuus ja ilmastonmuutos ovat Suomen valtion ja EU:n toimialaan kuuluvia asioita.

Kohta 6 ja 7 Saamenkielisen varhaiskasvatuksen sekä saamenkielisen ja saamen kielen opetuksen kehittäminen ja saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamista ja kehittäminen

Yhdenvertainen oikeus omaan kieleen kuuluu myös Suomen lapinkylien alkuperäiskansaan kuuluville metsä- ja inarinsaamelaisille. Metsäsaamelaiset ovat omin varoin lähteneet palauttamaan Kemin Lapin saamen kieltä puhutuksi kieleksi saamatta yhteiskunnan tukea. Myös saamelaiskäräjien kokouksessa on esitetty tukipyyntö kielen palauttamisen tutkimukseen ja työhön.

Lainsäädännöstä tulee poistaa 6 §. Saamelaiskäräjät ei edusta kaikkia Suomen saamelaisia.

Lähtökohta on kansalaisen yhdenvertaisuus opetuksessa ja sosiaali- ja terveyspalveluissa. Huomioitavaa on, että rahoitus eriarvostaa palvelujen tarjontaa. Erityistarpeet tulisi huomioida saamen kielilain ja sosiaali- ja terveyspalvelujen lain sääntelyllä.

kohta 8 saamelaiskäräjien resurssien ja muiden toimintaedellytysten turvaamista ja kehittämistä; tätä kohtaa käsitelty aiemmin tässä lausunnossa.

Kohta 9 muuta vastaavaa saamelaisten kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttavaa asiaa.

Tosiasia on, että lait on tehty elämäntilanteita varten. Tämän lavean ja rajattoman sääntelyn tulkinnasta tulee syntymään lukuisia kiistoja ja oikeudenkäyntejä. Näin toimii tyypillinen dynaamisen itsehallinnon tapa luoda oikeuslaitoksen kautta uutta lainsäädäntöä.

Näköpiirissä on jo saamelaisten kotiseutualueella tämän pykälän alle kuuluvaa orastavia konflikteja. Saamelaiskäräjien toimintaan näyttää sisältyvän eettisten ohjeiden kautta tuottaa sitovaksi muotoutuvia ohjeistuksia. Ohjeistusten luonne on ensin vapaamuotoista puuttumista esimerkiksi tutkimukseen tai matkailuun. Käräjien puheenjohtaja julkisesti kertoo tuesta saamelaismatkailulle. Tässä nousee esille valtion rahoituksen käyttö saamelaiskäräjien jäsenten elinkeinon tukemiselle. Oulun, Helsingin ja Lapin yliopistojen kanssa yhteistyö jatkuu eettisten ohjeiden laatimisella saamelaistutkimukselle. Valtion varoista tukea voidaan siirtää tutkimuksen tueksi.

Yhteiskunnallinen näkökulma

Onko Suomen olosuhteissa oikeasti sellaista oikeudellista vajetta, joka vaatisi kansalaisten yhdenvertaisuuden murentamista?

Saamelaiskäräjälain muutosesitys ei ole oikeusvaltioperiaatteen mukainen.

Saamelaiskäräjälain muutosesitys perustuu ajatukselle, että lain asema lakihierarkiassa sijoittuisi muun kansallisen lainsäädännön yläpuolelle. Sääntely laajentaa saamelaiskäräjille itsehallintoa - itsemääräämisoikeutta kielen ja kulttuurin ulkopuolelle.

Lakimuutoksen myötä lain soveltamisalue laajenisi myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelle. Lainmuutokset koskevat koko Suomea. Asian laajuus ja merkittävyys nostaa esille tarpeen tarkastella muutosta ja vallankäytön rakennetta ja sen vaikutusta yhteiskunnan toimivuuteen. Lain valmistelusta puuttuu vaikutusten analyysi ja arviointi yhteiskuntajärjestelmälle ja sen tulevalle toimivuudelle.

Perustuslaki määrittää julkisen vallan ja vallankäyttäjien rajat ja kaikelta julkisen vallan käytöltä vaaditaan demokraattista perustaa. Vallankäytön rajojen tulee olla selkeitä, tarkkarajaisia. Julkista valtaa, ihmisen oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat asiat tulee säätää lain tasolla. Tämä kaikki puuttuu tai on ylimalkaista saamelaiskäräjälain muutosesityksestä. Siinä ei edes täsmennetä mitkä asia kuuluvat viranomaistoimintaan. Lakiesitys on puutteellinen.

Saamelaiskäräjälain muutoksella puututaan valtion, kuntien, aluehallinnon asemaan, oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä kavennetaan yksityisten henkilöiden perusoikeuksia, ihmisoikeuksia ja KP-oikeuksia.

Neljässä pohjoisimmassa Suomen kunnassa olisi jatkossa kaksi itsehallintoelintä:

- 1) kunta, joka käyttää perustuslain ja tarkkarajaisen lainsäädännön valtuutuksella valtaa ja

2) saamelaiskäräjien itsehallinto saamelaiskäräjälain muutosesityksen 9, 9a ja 9 b §:n tukemana.

Yhteiskunnallisestikin merkittäviä päätöksiä tehtäisiin jatkossa saamelaiskäräjien kautta. Hallituksen esityksen mukaan saamelaiskäräjälain muutoksella annetaan viranomaisista velvoittavia määräyksiä. Syntyy ristiriitoja, kun viranomaiselta edellytetään kaikkien kansalaisten tasapuolista kohtelua viranomaisissa.

Vaikka lakiesityksessä nostetaan esille, että se ei vaikuta kunnan itsehallinnolliseen toimintaan, niin toisessa kohdin ote kunnallisesta toiminnasta kiristyy. Jos jollakulla on lain esitöissä määritelty asema toteuttaa itsehallintoa, ja laki menee läpi epäkohtiin ja ristiriitoihin puuttumatta, ei liene yhtäkään itsehallintoa, joka jättäisi hyvää hyvyttään hyödyntämättä lain esitöitä. Dynaaminen itsehallinto perustuu juurikin ajatukselle, että ristiriitojen kautta tulkinnalla luodaan uutta lakia.

Saamelaiskäräjien asema kaikkien saamelaisten edustajana tulee poistaa. Saamelaiskäräjät ei ole koskaan edustanut metsä- ja inarinsaamelaisia, päinvastoin vaikeuttanut ja mitätöinyt toiminnallaan statuksettomien saamelaisten kulttuuria, kieltä ja olemassaoloa.

Saamelaiskäräjät ei edusta edes saamelaisalueella kaikkia saamelaisia. Saamelaiskäräjät suorittaa saamelaisten etnistä valintaa. Se on asettunut päättämään metsäsaamelaisen etnisyydestä, vaikka sillä ei ole laissa määriteltyä oikeutta - se ei ole soveliaista valtio tai kuntien viranomaisille. Se käyttää ryhmähyväksyntää – joka sekään ei ole kansallisen lainsäädännön mukainen – Rodullistamistako? ➔➔ metsä- ja inarinsaamelaisten asema saamelaisina ja alkuperäiskansana on uhattuna.

Onko Suomi tuhoamassa oman alkuperäisimmän alkuperäiskansaansa kuuluvan saamelaisen kansanosan, metsä- ja inarinsaamelaiset?

Saamelaiskäräjälakimuutos toisi merkittävän puhevallan käyttäjän aseman KAIKISSA VIRANOMAISISSA. Voi tehdä aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja. Yhdenvertaisen kohtelun lain edessä ja yhteiskunnassa vuoksi nämä oikeudet tulee kuulua kaikille.

- Etuoikeus neuvotella kaikissa viranomaisissa – tavoitteena neuvotteluissa saamelaiskäräjiä tyydyttävä ratkaisu,
- Ennakkosuostumuksen käyttö neuvotteluissa tavoitteena saamelaisten itsemääräämisoikeus
- Etuoikeus neuvotteluihin jo varhaisessa vaiheessa
- Annetaan tuomiovaltaa
- Annetaan viranomaisstatus

- Asetetaan viranomaisille ja julkista valtaa käyttäville **huolenpitovelvollisuus**
- Annetaan riittävä rahoitus ja oikeus päättää mihin sitä jaetaan
- Laissa taataan saamelaisten aseman heikentämiskielto

Saamelaiskäräjät nostaa saamelaiskäräjälain kautta itsensä asemaan, jossa se väärinkäyttää valtaa EU ihmisoikeussopimuksen 17 ART⁴ vastaisesti. EU ihmisoikeussopimus sitoo Suomen valtiota.

JOHTOPÄÄTÖS:

Saamelaiskäräjien itsehallinto syrjäyttää kunnallista itsehallintoa ja kuntalaisten päätösvaltaa saamelaisten kotiseutualueella.

Lakimuutos tuo viranomaistoimintaan muutoksia ja uusia piirteitä, jotka eivät ole hyvän hallinnon mukaisia. MITÄ – siitä ei ole lain vaikutusten arviointia tehty.

Yhdenvertainen rahoitus

Suomeen on muodostunut oikeuksiltaan kaksi erilaista saamelaisryhmittymää statukselliset ja statuksettomat saamelaiset. Statuksettomat saamelaiset ovat metsäsaamelaisia ja inarinsaamelaisia. Statukselliset saamelaiset ovat saamelaiskäräjien hyväksymiä saamelaisia, pohjoissaamelaisia (pohjoissaamea puhuvat) ja kolttia.

Kaikkien saamelaisten rahoitus tulee saattaa yhdenvertaiselle tasolle. Se tarkoittaa 5 vuoden kuluessa tuki metsä- ja inarinsaamelailla tullee olla yhtä suuri kuin saamelaiskäräjillä.

⁴ EU ihmisoikeussopimuksen ART 17: Minkään tässä yleissopimuksessa ei saa tulkita suovan millekään valtiolle, ryhmälle tai henkilölle oikeutta ryhtyä sellaiseen toimintaan tai tehdä sellaista tekoa, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin tässä yleissopimuksessa tunnustettu oikeus tai vapaus tai rajoittaa niitä enemmän kuin tässä yleissopimuksessa on sallittu.

Saamelaiskäräjien statuksellisilla saamelaisilla on

- äänioikeus saamelaisuudessa
- riittävä rahoitus valtion varoista
- omat valtion kustantamat toimitilat
- 70-80 työntekijää valtion varoin palkattuna
- edustusto EU parlamentissa (tulossa)

Statuksettomilla metsä- ja inarinsaamelaisille on lupaus

- saatte olla saamelaisia
- ilman äänioikeutta
- ilman rahoitusta tai avustuksia
- ei toimitiloja
- teemme töitä omin kustannuksin
- tallennamme metsä- ja inarinsaamelaista kulttuuria
- elvytämme puhdistuksen seurauksena menetettyä Kemin saamen kieltä

**Emme vaadi enempää
emme tyydy vähempään
vaadimme yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä**

Suomen alkuperäisten lapinkylien parlamentti ry
Lapinkylien parlamentti

Merja Mattila
puheenjohtaja, OTM